

Bokhandlerforeningen ber lesekommisjonen gi tydelige anbefalinger til lokale myndigheter om å styrke den lokale leseinfrastrukturen, i tett samspill mellom bibliotek, skole og bokhandel.

Lesing er et felles samfunnsansvar som krever en helhetlig innsats. For å lykkes må tiltak på tvers av helsestasjon, barnehage, skole, bibliotek, bokhandel, hjem og arbeidsliv ses i sammenheng. Regjeringens strategi *Sammen om lesing (2024–2030)* slår fast at lesekultur bygges på flere arenaer samtidig. Statsministeren har også vært tydelig: Hjemmet er avgjørende. Skal vi redusere forskjeller og styrke leselysten, må det bli enklere å møte bøker i hverdagen. Det forutsetter et velfungerende lokalt økosystem for lesing, der aktørene utfyller hverandre, og der kommunene tar ansvar.

Leseforskjellene øker

Leserundersøkelsen 2026 gjennomført for Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen viser økende forskjeller: Om lag 900 000 voksne leser ikke bøker. Ikke-lesere er oftere menn, unge voksne, småbarnsforeldre og personer med lavere utdanning. Samtidig leser de som allerede leser, mer. Dette forsterker sosiale forskjeller, som rammer barna. Foreldre som ikke leser, leser sjeldnere for barna sine. Dermed svekkes rekrutteringen til nye lesere.

Bokhandel og bibliotek utfyller hverandre – begge må styrkes

For å snu utviklingen må hele leseøkosystemet styrkes. Gratis tilgang til et bredt utvalg bøker gjennom folkebibliotek og skolebibliotek er avgjørende, og det trengs flere skolebibliotekarere. Et godt bemannet skolebibliotek gir alle barn like muligheter inn i lesing. Samtidig er det å eie bøker og gi eller få bøker i gave en viktig del av en levende lesekultur. Bokhandelen spiller en nøkkelrolle ved å nå bredt ut og tilby et mangfold av bøker, også til dem som ikke bruker biblioteket. Den er også en viktig faglig møteplass, der ansatte i barnehager, skoler og bibliotek kan orientere seg om ny litteratur. Sammen bidrar bokhandel og bibliotek til at flere leser mer.

Samtidig er utviklingen alvorlig: Over 100 bokhandler er lagt ned de siste ti årene. Når bokhandler forsvinner, svekkes tilgangen til bøker og hele det lokale leseøkosystemet.

Kommunene må derfor i større grad anerkjenne betydningen av samspillet mellom offentlige og kommersielle aktører når de skal arbeide strategisk og helhetlig med lesing. Kulturloven pålegger kommunene å ha oversikt over status og behov på kulturfeltet, og i dette arbeidet må bokhandelens rolle i å rekruttere og beholde lesere synliggjøres. Kommunen har et tydelig handlingsrom innenfor dagens regelverk til å styrke lokal bokhandel gjennom sine innkjøp. Ved å bruke direkte anskaffelser under terskelverdiene og dele opp større konkurranser, kan lokale aktører få reell mulighet til å delta. Slik kan kommunen styrke lokalt næringsliv og sikre innbyggerne bedre tilgang til litteratur og lokal fagkompetanse, og dermed bidra til økt lesing.

Konkrete anbefalinger fra lesekommisjonen til lokale myndigheter:

- Anerkjenn bokhandelen som en del av kommunens leseinfrastruktur, på linje med bibliotek og skolebibliotek og inkluder bokhandelens rolle i kommunale kulturplaner og oversikter etter kulturloven.
- Styrk skolebibliotekene og benytt kommunens innkjøp aktivt til å støtte lokal bokhandel, blant annet gjennom å sørge for anbudsordninger som gir lokale bokhandler reell mulighet til å delta.
- Legg til rette for samarbeid mellom skole, bibliotek og bokhandel om lesefremmende tiltak, blant annet ved å åpne for og anerkjenne lesetiltak fra kommersielle aktører og arbeide for nasjonale løsninger som gjør dem enkle å ta i bruk, særlig knyttet til personvern. Erfaringer fra blant annet Norli Junior Lesekonkurranse viser at slike lesetiltak senker terskelen for å komme i gang med lesing og bidrar til bedre leseferdigheter.

Hvorfor er bokhandelen viktig for leseglede i lokalsamfunnet?

- Når bredt ut: Bokhandelen når også de som ikke bruker biblioteket.
- Lokal tilgang: Sikrer bøker der folk bor, også i distriktene.
- Gaver: Gjør det enkelt å kunne gi bøker i gave.
- Kompetanse: Ansatte hjelper lesere å finne riktig bok.
- Møteplass: Skaper aktivitet, arrangementer og leselyst lokalt.

Konklusjon

Lesing er avgjørende for utdanning, arbeid og demokrati, men forskjellene øker. Tilgang til bøker og litteratur er ujevnt fordelt, både i hjem og skolebibliotek. Derfor må lesekommisjonen være tydelig: Å sikre en fungerende lokal leseinfrastruktur på tvers av sektorer og aktører er et kommunalt ansvar.

Oslo, 22.06.2026

Bokhandlerforeningen er interesseorganisasjonen for landets bokhandler. Vi arbeider for å styrke litteraturen og bokas plass i samfunnet, og for å sikre rammevilkår som gir folk i hele landet tilgang til et mangfold av bøker. Bokhandelen når bredt ut og fungerer som en lavterskelarena der alle kan finne noe å lese, uavhengig av hvor mye de leser fra før.